

“NİTELİKSİZ SERMAYE GÜCÜNÜN (NSG)” GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİN EKONOMİK KALKINMA SÜRECİNDE OLUŞTURACAĞI ÇARPAN ETKİSİ

MULTIPLIER EFFECT OF UNSKILLED CAPITAL STRENGTH (UCS) ON ECONOMIC DEVELOPMENT PROCESS IN DEVELOPING COUNTRIES

Mehmet Emrah BİNİCİ*

ÖZ

Genel olarak ülkelerin gelişmişlik düzeyi ayrımı üç ana kategoride yapılmaktadır. Bunlar; az gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler şeklindedir. Bu sınıflandırma bazen ülkelerin sahip olduğu teknoloji düzeyine, bazen yaşam standartlarına (eğitim ve sağlık), bazen de gayri safi milli hâsıla ve ekonomi hacmi çerçevesinde kriterler göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Bu sınıflandırılan ülkelerin nihai hedefi ise gelişmiş ülke kategorisine ulaşmak veya bu kategoride kalabilmeyi sürekli kılabilme. Bu amaca ulaşmak için söz konusu ülkelerce bazen mevcut bazı ekonomi politikaları uygulanmakta ve eğer bu politikalar yeterli olmuyorsa yeni ekonomi politikası arayışları içerisine girilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Az Gelişmiş Ülkeler, Gelişmekte Olan Ülkeler, Ekonomi Politikaları, Niteliksiz Sermaye Gücü.

ABSTRACT

In general, the distinction of development level of countries is made in three main categories. These are underdeveloped countries, developing countries and developed countries. This classification is made by considering several criteria such as technology level, living standards (education and health), gross national product and economic volume. The ultimate goal of these classified countries is to achieve or remain in the category of developed countries. In order to achieve this aim, existing economic policies are implemented, and if these policies are not sufficient, new economic policies are sought.

Keywords: Less developed countries, developing countries, economic policies, unskilled capital strength

* Vergi Müfettişi

M.G.T.: 23.06.2017 / M.K.T.: 14.07.2017

1- GİRİŞ

Gelişmişlik düzeyi ülke sınıflandırmalarında en nihai hedef; az gelişmiş ülkelerin öncelikle gelişmekte olan ülkeye ve nihayetinde gelişmiş ülke düzeyine ulaşılması ve orada sabit kalınabilmek, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülke düzeyine ulaşması ve orada sabit kalınabilmek, gelişmiş ülkelerin ise mevcut konumunu korumak olduğu sarıh bir şekilde anlaşılabilir.

Nihai hedefe ulaşmada uygulanacak ekonomi politikalarındaki esas kriter, politikayı uygulayacak ülkelerin yukarıda ifade edilen gelişmişlik düzeyine göre ekonomi politikası belirlemesi olmalıdır. Çünkü gelişmemiş bir ekonominin uygulayacağı gelişmiş ülke ekonomi politikası veyahut tam tersi bir anlayış mevcut ekonomik yapının olumsuz bir şekilde etkilenmesine yol açabilir.

Genel olarak ekonomi politikasını; ülkelerin iktisadi hedeflerine ulaşmak için seçmiş olduğu uygulamalar ve bu uygulamaların makroekonomik dengeleri nasıl ve hangi yönde değiştireceğini takip eden, analiz edip yorumlayan ve bu yorumlar çerçevesinde atılacak adımlara karar verilmesine ilişkin yaklaşımları kapsayan konular şeklinde nitelendirebiliriz.

Ülkelerin uygulamakta oldukları genel ekonomi politikaları bazen köklü bir değişim göstermekte bazen de mevcut iktisat politikası içerisinde bazı argümanlar kullanılarak çeşitli enstrümanlar vasıtasıyla ekonomi politikaları şekillendirilmektedir. Köklü değişimler bazen küresel ölçekte kabul bulmakta, bazen tartışılmakta ve doğal olarak ülkelerde uygulanmasına müteakiben alınan sonuçlara göre ya vazgeçilmekte ya kısmi olarak kabullenilmekte ya da bütünü ile uygulanması gerçekleştirilmektedir. Bu köklü değişimlerin en tipik örnekleri ise Adam SMİTH¹ ve öne sürmüştüğü “ekonomiye devlet müdahalesine karşı çıkan” iktisat anlayışı ile bu anlayışa karşı çıkan John Maynard KEYNES² ve “ekonomiye devlet tarafından müdahale edilmesini” savunan iktisat anlayışlarıdır.

Ana iktisat politikaları içerisinde çeşitli enstrümanlar şeklinde kullanılan ekonomi politikalarını ise üç ana başlık altında toplanabilir. Bunlar gelirler politikası, para politikası ve maliye politikası şeklindedir. Ülkeler bu ekonomi politikaları ile öncelikle tam istihdam ve fiyat istikrarını sağlayıp üretimi arttırarak gelişmiş ülke seviyesine ulaşmayı sağlamak ve orada sürekli kalabilmeyi amaçlamaktadırlar.

Bu bilimsel makale gelişmekte olan ülkelere; uygulamakta oldukları genel ekonomi politikaları kapsamında, özelinde ise maliye ve para politikası üzerinde uygulayacakları “Nitelsiz Sermaye Gücü’nün” ekonomik kalkınma sürecinde oluşturacağı çarpan etkisini bir iktisat politikası enstrümanı olarak tavsiye etmek ve bu politikayı tanımlayıp doktrin görüşü olarak uygulayıcıların istifadesine arz etmek olacaktır.

2- TANIMLAR ve EKONOMİ POLİTİKALARINA GENEL BİR BAKIŞ

“Nitelsiz sermaye gücü”³nün gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma sürecinde oluşturacağı çarpan etkisi ölçmek amaçlı kaleme alınan bu bilimsel makale, konu kapsamının oldukça geniş ve girift bir yapı arz etmesi nedeni ile mevzunun daha rahat anlaşılabilmesi açısından Genel iktisat politikaları ve Ekonomi politikaları çerçevesinde ayrıma gidilerek, yeni bir ekonomi politikası tavsiyesi olarak sunulan doktrin görüşün özünden uzaklaşmamak adına özet bir şekilde aşağıda sadece

¹ (5 Haziran 1723 – 17 Temmuz 1790), İskoç İktisatçı/filozof

² (5 Haziran 1883 – 21 Nisan 1946), Britanyalı İktisatçı

³ Ekonomi literatüründe henüz yer bulmayan ve yeni bir ekonomik kuram olarak yazar Mehmet Emrah BİNİCİ tarafından tanımlanmıştır.

Ekonomi politikaları ile ilgili olarak açıklamalarda bulunulacaktır. Ayrıca ekonomi politikaları açıklamaları öncesinde konu ile alakalı tanımlara da yer verilmiştir.

2.1- Tanımlar

Niteliksiz sermaye gücü, az gelişmiş ülke, gelişmekte olan ülke ve gelişmiş ülke ile ilgili olarak aşağıda açıklamalarda bulunulmuştur.

2.1.1- Niteliksiz Sermaye Gücü (NSG)

Ekonomi alanında yeterli düzeyde eğitim almamış, tasarrufların etkin bir şekilde nasıl değerlendirilebileceği noktasında yeterince yetkin olmayan fakat bununla birlikte; ücret, miras, sanat, spor, piyango, kumar, hırsızlık vb. yollar ile temin edilen ve bu şekilde kullanılabilir sermayeye sahip kişilerde bulunan güç şeklinde tanımlanmaktadır.⁴

2.1.2- Az Gelişmiş, Gelişmekte Olan ve Gelişmiş Ülke

Az Gelişmiş, Gelişmekte olan ve Gelişmiş ülke tanımlamaları ve kriterleri genel olarak muğlak olması ve gelişmişlik ülkeler sıralamaları birbirinden farklılık gösterebildiği için, bu bölümde Birleşmiş Milletlerin yayınlamış olduğu İnsani Gelişim Endeksi⁵ verileri kullanılarak bu ülkelerden örnekler yer verilmiştir.

Az gelişmiş ülke; Birleşmiş Milletler tarafından dünyadaki diğer tüm ülkeler arasında ekonomik ve sosyoekonomik açıdan en az gelişmiş ülkeler için kullanılan bir tanımdır. Ayrıca Birleşmiş Milletler tarafından 1971 yılında yapılan bir tanımlama ile en az gelişmiş ülke (EAGÜ) kategorisi de bu sınıflandırmada kendine yer bulmuştur. Örnek: Orta Afrika Cumhuriyeti, Sudan, Yemen.⁶

Gelişmekte olan ülke; ekonomik ve coğrafi bir terim olarak gelişmiş ülkelere göre daha düşük bir yaşam standardı, tam olarak gelişmemiş bir sanayi alt yapısı ve görece daha düşük insani gelişim endeksi mevcuttur.⁷ Örnek: Türkiye, Sırbistan, Brezilya.⁸

Gelişmiş ülke; genel itibarı ile iktisadi kalkınmalarını tamamlamış, üretimin ileri teknolojiyle gerçekleştirildiği, yaşam standardının ve kişi başına gelirin yüksek olduğu ülkeler grubu olarak tanımlanabilir. Örnek: Norveç, Güney Kore, Birleşik Krallık.⁹

2.2- Ekonomi Politikası

Politika, genel anlamı ile ele alındığında belli bir amaca ulaşmak için bir karar alıp uygulanması, kelime anlamı olarak düşünüldüğünde ise belirli bir hedefe ulaşmak veyahut var olan problemi çözmek için bir takım araç ve yöntemlerin kullanılması olarak düşünülebilir.

⁴ Mehmet Emrah Binici, Vergi Müfettişi

⁵ Dünya'daki ülkeler için yaşam uzunluğu, okur, yazar oranı, eğitim ve yaşam düzeyi doğrultusunda hazırlanan bir ölçümdür. İlk olarak 1990 yılında Pakistanlı ekonomist Mahbul Haq tarafından geliştirilmiştir ve 1993 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Gelişme Programı tarafından yıllık Gelişme Raporu'nda sunulur.

⁶ <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks> Erişim tarihi:26 Nisan 2017

⁷ www.wikipedia.com

⁸ <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks> Erişim tarihi: 26 Nisan 2017

⁹ <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks> Erişim tarihi: 26 Nisan 2017

Ekonomi politikalarını temel uygulayıcısı ve karar alıcısı Devletler ve onun içerisinde bulunan siyasi ve bürokratik organlardır. Ancak bazı iktisat teorilerinde¹⁰ devletin ekonomiye müdahalesine karşı çıkılmakta ve ekonomik dengeyi bozan bir argüman olarak ileri sürülmektedir. Lakin buna karşın yine devletin ekonomiye müdahalesini savunan iktisat teorileride¹¹ bulunmaktadır.

Ekonomi politikalarının genel ve nihai amacı tam istihdamın sağlanması, fiyat istikrarının yakalanması, yüksek büyüme hızı sağlayıp ödemeler dengesinin gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilir. Bu amaca ulaşmada çeşitli ekonomi politikaları uygulanmaktadır. Bu politikalar çok çeşitli olmakla beraber politika uygulayıcıları tarafından kullanılan araç ve yöntemlere göre ayrıştırılmakta ve genel itibarı ile üçlü bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Bunlar Gelirler politikası, Maliye politikası ve Para politikası şeklinde karar alıcıların karşısına çıkmaktadır.

2.2.1- Gelirler Politikası

Gelirler politikası; genel itibarı ile Ekonomi politikalarının genel ve nihai amacı olan tam istihdamın ve fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik olarak hususi ile ücret ve fiyat denetimleri üzerinde duran ve ücret ve fiyatların otoritelerce belirlenmiş oranların üzerine çıkmasını engelleyen bir politika uygulamasıdır.

2.2.2- Maliye Politikası

Maliye politikası; devletlerin maliye politikası araçlarını (kamu harcamaları, vergiler, borçlanma, teşvikler vb) kullanarak ekonominin tam istihdama ulaşmasını sağlamak, ekonomik dalgalanmaları en aza indirmek, adil bir servet ve gelir dağılımını oluşturmak için uyguladığı politikalarıdır.¹²

2.2.2- Para Politikası

Para politikası; devlet ve onun bünyesinde bulunan parasal karar alıcı kuruluşların (Merkez bankası vb.) ülkenin ekonomik durumuna (enflasyon, resesyon vb.) göre tam istihdam, ödemeler dengesi ve fiyat istikrarını sağlamak amacı ile döviz piyasası işlemleri, açık piyasa işlemleri, faiz işlemleri, para arzı yöntemleri vb. uygulamalar ile ekonomiye yön vermesi işlemidir.

3- NİTELİKSİZ SERMAYE GÜCÜNÜN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKE EKONOMİLERİNDE OLUŞTURACAĞI ÇARPAN ETKİSİ

Gelişmekte olan ülke ekonomileri üzerine Nitelsiz Sermaye Gücünün (NSG) olumlu katkısının analiz edilebilmesi, bu kapsamda bulunan ülkeler nezdinde oldukça önemlidir. Bu sayede ülkeler ekonomi politikalarını gerektiği takdirde ana hedef olan gelişmişlik düzeyin en üst kategorisine ulaşmak adına revize edebileceklerdir.

NSG analizi ile ilgili olarak bilimsel makalenin ilerleyen saflarında görüleceği üzere bu kuramın

¹⁰ -Klasik iktisat teorisi ve klasik doktrin (Adam SMİTH), savunduğu liberalizm felsefesi ile sistemin kendi kendine herhangi bir müdahale olmaksızın gayet iyi işleyeceğini kabul edilmektedir.

-Monetarist teori; ekonomide meydana gelen istikrarsızlıkların temel nedeni devletin gerçekleştirdiği kurumsal ve yasal düzenlemelerdir.

¹¹ Keynesyen Teori (John Maynard KEYNES) ekonomik sistemin kendi başına bırakıldığında iyi işlemediğini, işleyiş sürecinde ortaya çıkan aksaklıkların önlenmesi için devletlerin ekonomiye müdahale etmesi gerekmektedir.

¹² www.wikipedia.com, Erişim tarihi: 20 Nisan 2017

doğruluğunun teyidi açısından matematiksel hesaplamalara ve değerlendirmelere değinilmiştir. Bu hesaplama ve değerlendirmeler öncesinde ise kuramın daha anlaşılabilir hale gelmesi açısından NSG bileşenleri ile ilgili olarak açıklamalarda bulunulmuştur.

3.1- Niteliksiz Sermaye Gücü (NSG) Bileşenleri

Tanım olarak NSG, bilimsel çalışmanın 2.1.1. bölümünde “*Ekonomi alanında yeterli düzeyde eğitim almamış, tasarrufların etkin bir şekilde nasıl değerlendirilebileceği noktasında yeterince yetkin olmayan fakat bununla birlikte; ücret, miras, sanat, spor, piyango, kumar, hırsızlık vb. yollar ile temin edilen ve bu şekilde kullanılabilir sermayeye sahip kişilerde bulunan güç şeklinde*” tanımlanmıştır.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere NSG'nin özünde bir sermaye bulunmalı ve bu sermayenin de akıllı ve bilinçli bir şekilde güncel ekonomik duruma göre kullanılması gerekmektedir.

Sermaye doktrinde genel itibarı ile “*yatırım amaçlı kullanılan para, mal, emek, toplam üretim araçları ve varlıkların tümü ile güncel konjonktürde yatırım amacı olmaksızın ilerde kullanılmaya hazır para ve varlıklar*” olarak tanımlanmaktadır. Ülke ekonomilerinin ve bünyesinde barındırdığı özel sektör kaynaklarının olmaz ise olmaz koşullarından olan sermaye gücü, akıllıca kullanıldığında ekonomik gelişim ve kalkınmada ne denli önemli bir konu olduğu yadsınamaz bir realitedir.

Sermaye gücü ekonomi politikalarının ayrılmaz bir unsuru olmakla birlikte akıllı ve bilinçli bir şekilde kullanılmadığı takdirde bu güç niteliksiz bir hal almakta, ekonomi üzerine belli başlı yükler getirmekte ve en önemlisi de kaynak israfına sebebiyet vermektedir.

NSG'nin bileşenleri üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; Niteliksiz Tasarruflar (NT), Niteliksiz Harcamalar (NH) ve Niteliksiz Yatırımlar (NY) olarak ifade edilmekte ve nihayetinde herhangi bir ülke ekonomisinin Niteliksiz Sermaye Gücü “ $NSG=NT+NH+NY$ ” olarak formüle edilmektedir.

3.1.1- Niteliksiz Tasarruflar (NT)

Ekonomik bir öge olarak tasarruf; en kısa tabir ile çeşitli yollar ile sahip olunan gelirin tüketilmeyen kısmı olarak ifade edilebilir. İlgililerce sahip olunan gelirin harcanmayarak ekonomik bir değer olarak saklanarak temin edilen tasarrufu niteliksiz kılan esaslı unsur ise gerçekçi bir ekonomik analiz yapılmadan konjonktürel ekonomik yapıya aykırı olarak gerçekleştirilen rastgele birikimlerdir.

İktisadi eğitimden yoksun bir şekilde bilinçsiz bir şekilde gerçekleşen ve esasında ekonominin konjonktürel durumuna göre yapılması gerektiği halde yapılamayan tasarruflar, özelinde tasarrufu yapan kişiye genelde ise ülke ekonomisine yük getirmekte ve ilerleyen süreçte bu yük bir bariyer olarak takoz haline dönüşmektedir.

Mevzu ile ilgili olarak bir örnek verilecek olursa; tasarruf açığı olup yatırımcılara kredi verilmesi noktasında dışa bağımlı olan bir ülke açısından kişilerce gerçekleştirilen tasarrufların bilinçsiz olarak elde nakit olarak tutulması (yastık altı değerler) ülke ekonomisi açısından oldukça sıkıntılı bir durum oluşturacak ve bu durumda pek tabi dolaylı olarak bozulan ekonomi nedeni ile elde nakit şeklinde tasarrufta bulunan kişiyi de etkileyecektir.

3.1.2- Niteliksiz Harcamalar (NH)

Ekonomik bir öge olarak harcama; ilgililerce miras, ücret vb. yollar ile temin edilen para veyahut parasal vasıflar taşıyan kalemler ile herhangi bir iş, işlem veya mal alımı için parasal değerinden çıkartılmasıdır. Genel itibarı ile harcama bir nevi tüketim olarak da değerlendirilebilir.

İlgililerce sahip olunan kazancın herhangi bir iş, işlem veya mal alımı için elden çıkartılarak tüketilmesinde gerçekleştirilen harcamayı niteliksiz kılan esaslı unsur ise gerçekçi bir ekonomik analiz yapılmadan konjonktürel ekonomik yapının durumuna aykırı olarak gerçekleştirilen iktisadi eğitimden yoksun bir şekilde gerçekleştirilen bilinçsiz tüketim harcamalarıdır.

Konu ile ilgili olarak bir örnek verilecek olursa; ortalama fiyatların sürekli olarak yükseldiği bir dönemde enflasyonist baskıyı arttıracak bir şekilde tüketim harcamalarının arttırılması veyahut en azından azaltılmaması şeklinde ilgililerce bilinçsiz ve rastgele yapılan harcamalar ülke ekonomisi enflasyonist bir ortama sürükleyecek, parasal değerlerin göreceli olarak değeri azalacaktır.

Genel itibarı ile kazanılan gelirin çoğunun tasarruf veyahut yatırım aracı olmaksızın tüketim yolu ile harcanılması az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşılaştığı olduğu müzmin bir konudur.

3.1.3- Niteliksiz Yatırımlar (NY)

Yatırım elde bulunan değerlerin kalıcı bir şekilde gelir elde etme gayesi ile kullanılması olarak tanımlanabilir. Esasında yatırım tüketim ve tasarruf ile bazen eş anlamlı olarak kullanılsa da yatırımı tüketimden ayıran unsur kaynak ya da değer yapıları sonucunda tükenmemesi, tasarruftan ayıran unsur ise kaynak ya da değer hareketli bir şekilde işlem görmesidir. Genel itibarı ile doktrin de yatırımlar ve tasarruflar eş anlamlı kullanılabilir. Yatırımlar genel itibarı ile kamu ve özel sektör yatırımları olarak ikiye ayrılmakta ve ülke ekonomik gidişatı bakımından oldukça önem arz etmektedir. Yatırımlar ülkenin içinde bulunduğu ekonomik özellikler ve konjonktürel yapı göz ardı edilerek gerçekleştirildiğinde yatırımlar verimsiz olmakta niteliksiz bir hal kazanmaktadırlar.

Yatırımları niteliksiz hale getiren olgular ile ilgili izah babında örnek verilecek olursa; teknolojik ve zihinsel alt yapı oluşturulmadan yüksek teknoloji ürünlerine yönelik yatırımlar veya arz açığı olan ürünler yerine arz fazlası ürünlere yönelik üretim odaklı yatırım politikaları ülke ekonomisi açısından bu yatırımları niteliksiz hale getirecektir.

3.2- Niteliksiz Sermaye Gücü'nün Gelişmekte Olan Ülkeler Nezdinde Analizi

Niteliksiz sermaye gücünü analizi yapılabilmesi bakımından çalışmanın önceki kısımlarında da açıklandığı üzere bazı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu veriler gelişmekte olan ülke ekonomilerinin tasarruf, tüketim ve yatırım nevi, miktar ve oranlarıdır. Bu verilerin elde edilmesine müteakiben gelişmiş ülke ekonomilerine ilişkin verilere değinilerek karşılaştırmalı çapraz analiz yapılacaktır. Analize müteakiben harici doneler ile de desteklenerek öne sürülen ekonomik kuramın doğruluğuna yönelik NSG'nin ekonomide oluşturacağı pozitif yönde çarpan etkisinin tetkiki yapılmış olacaktır.

3.2.1- Gelişmekte Olan ve Gelişmiş Ülkelere Yönelik NSG Analiz Verileri

Gelişmekte olan ülkelere yönelik Niteliksiz Sermaye Gücü'nün analizi yapılabilmesi için ilgili ülke ekonomilerinin belirli periyotlara ilişkin tasarruf, harcama-tüketim ve yatırım nevi oranlarına ait veriler ile benzer ekonomik göstergeler doğrultusunda gelişmiş ülkelere ait verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu verilere aşağıda değinilmiştir.

3.2.1.1- Gelişmekte Olan Ülkelerin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranları

Aşağıda tabloda random usulü seçilmiş yedi tane gelişmekte olan ülkeye ait 2000 yılı ile 2015

yılına ilişkin tasarruf, Tüketim ve Yatırım oranlarına Dünya Bankası ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri kaynak esas alınarak gösterilmiştir.¹³

Tasarruf oranları:

GAYRISAFİ TASARRUFLAR (GROSS SAVINGS)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Argentina	13	14
Azerbajjan	17	29
Greece	18	10
Pakistan	20	23
Poland	19	20
Portugal	18	15
Turkey	18	14

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

Tüketim-Harcama oranları:

HANEHALKI TÜKETİM HARCAMASI (HOUSEHOLD CONSUMPTION EXPENDITURE)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Argentina	71	65
Azerbajjan	69	56
Greece	67	70
Pakistan	75	80
Poland	64	58
Portugal	63	66
Turkey	71	69

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

¹³ Daha kapsamlı ülke verilerine "<http://wdi.worldbank.org/table/4.8>" antetli internet adresinden ulaşılabilir.

Yatırım oranları:

GAYRİSAFİ SERMAYE OLUŞUMU - YATIRIMLAR - (GROSS CAPITAL FORMATION)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Argentina	16	17
Azerbaijan	21	29
Greece	26	10
Pakistan	17	15
Poland	25	20
Portugal	29	15
Turkey	21	18

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

Tabloların tetkikinde görüleceği üzere ilgili ülkelerin hemen hemen tamamı gayrisafi yurt içi hasılarına nazaran benzer oranlarda tasarruf, tüketim ve yatırım oranlarına sahip oldukları gözükmedirler.

3.2.1.2- Gelişmiş Ülkelerin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranları

Aşağıda tabloda yine aynı şekilde random usulü seçilmiş yedi tane gelişmiş olan ülkeye ait 2000 yılı ile 2015 yılına ilişkin tasarruf, Tüketim ve Yatırım oranlarına Dünya Bankası ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri kaynak esas alınarak gösterilmiştir.¹⁴

Tasarruf oranları:

GAYRİSAFİ TASARRUFLAR (GROSS SAVINGS)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Denmark	25	29
Finland	32	20
France	24	21
Germany	22	28
Italy	21	19
Netherlands	30	28
Sweden	27	29

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

¹⁴ Daha kapsamlı ülke verilerine "<http://wdi.worldbank.org/table/4.8>" antetli internet adresinden ulaşılabilir.

Tüketim-Harcama oranları:

HANEHALKI TÜKETİM HARCAMASI (HOUSEHOLD CONSUMPTION EXPENDITURE)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Denmark	47	47
Finland	47	55
France	54	55
Germany	57	54
Italy	61	61
Netherlands	50	45
Sweden	47	45

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

Yatırım oranları:

GAYRİSAFİ SERMAYE OLUŞUMU - YATIRIMLAR - (GROSS CAPITAL FORMATION)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015
Denmark	22	20
Finland	24	21
France	22	22
Germany	24	19
Italy	21	17
Netherlands	23	19
Sweden	23	24

Kaynak: World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files

Tabloların tetkikinde görüleceği üzere ilgili ülkelerin hemen hemen tamamı gayrisafi yurt içi hası-lalarına nazaran benzer oranlarda tasarruf, tüketim ve yatırım oranlarına sahip oldukları gözük-mektedirler.

3.2.1.3- Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranları Verilerinin Analizi

Aşağıda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik göstergelerini sırasıyla analiz edilmiştir.

Tasarrufların analizi:

Aşağıda tabloda görüleceği üzere gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin gayri safi yurtiçi hası-laları üzerinden tasarruf oranlarının yıllara nazaran seyri incelendiğinde gelişmekte olan ülke-lerin ortalama %7,50 oranında tasarruf eksiği olduğu görülmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler

Gelişmiş ülkeler

Gayrisafi Tasarruflar (Gross savings)			Gayrisafi Tasarruflar (Gross savings)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)			Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015	National /Ulus	2000	2015
Argentina	13	14	Denmark	25	29
Azerbaijan	17	29	Finland	32	20
Greece	18	10	France	24	21
Pakistan	20	23	Germany	22	28
Poland	19	20	Italy	21	19
Portugal	18	15	Netherlands	30	28
Turkey	18	14	Sweden	27	29
	Ortalama %	Ortalama %		Ortalama %	Ortalama %
	17,57143 (A)	17,85714 (B)		25,85714 (C)	24,85714 (D)
2000 yılı ile ilgili olarak oluşan tasarruf açığı oranı = %8,28 (C-A) (E)					
2015 yılı ile ilgili olarak oluşan tasarruf açığı oranı = %7,00 (D-B) (F)					
Ortalama tasarruf eksijisi = %7,64 ((E+F)/2)					

Tüketim- Harcamaların analizi:

Aşağıda tabloda görüleceği üzere gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin gayri safi yurtiçi hasılları üzerinden tüketim-harcama oranlarının yıllara nazaran seyri incelendiğinde gelişmekte olan ülkelerin ortalama %15,64 oranında tüketim fazlası olduğu görülmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler

Gelişmiş ülkeler

Hanehalkı Tüketim Harcaması (Household consumption expenditure)			Hanehalkı Tüketim Harcaması (Household consumption expenditure)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)			Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015	National /Ulus	2000	2015
Argentina	71	65	Denmark	47	47
Azerbaijan	69	56	Finland	47	55
Greece	67	70	France	54	55
Pakistan	75	80	Germany	57	54
Poland	64	58	Italy	61	61
Portugal	63	66	Netherlands	50	45
Turkey	71	69	Sweden	47	45
	Ortalama %	Ortalama %		Ortalama %	Ortalama %
	68,57143 (A)	66,28571 (B)		51,85714 (C)	51,71429 (D)
2000 yılı ile ilgili olarak oluşan tüketim fazlası oranı = %16,71 (A-C) (E)					
2015 yılı ile ilgili olarak oluşan tüketim fazlası oranı = %14,57 (B-D) (F)					
Ortalama tüketim fazlası = %15,64 ((E+F)/2)					

Yatırımların analizi:

Aşağıda tabloda görüleceği üzere gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin gayri safi yurtiçi hasılları üzerinden yatırım oranlarının yıllara nazaran seyri incelendiğinde her iki ülke grubunun da ortalama olarak yatırım oranlarının eşit olduğu görülecektir.

Gelişmekte olan ülkeler			Gelişmiş ülkeler		
Gayrisafi Sermaye Oluşumu - Yatırımlar - (Gross capital formation)			Gayrisafi Sermaye Oluşumu - Yatırımlar - (Gross capital formation)		
Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)			Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın % (% of GDP)		
National /Ulus	2000	2015	National /Ulus	2000	2015
Argentina	16	17	Denmark	22	20
Azerbaijan	21	29	Finland	24	21
Greece	26	10	France	22	22
Pakistan	17	15	Germany	24	19
Poland	25	20	Italy	21	17
Portugal	29	15	Netherlands	23	19
Turkey	21	18	Sweden	23	24
	Ortalama %	Ortalama %		Ortalama %	Ortalama %
	22,14286 (A)	17,71429 (B)		22,71429 (C)	20,28571 (D)
2000 yılı ile ilgili olarak oluşan yatırım eksiği oranı = %0,57 (C-A) (E)					
2015 yılı ile ilgili olarak oluşan yatırım eksiği oranı = %2,57 (D-B) (F)					
Ortalama yatırım eksiği = %1,57 ((E+F)/2)					

3.2.2- Gelişmekte Olan Ülkelerin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranı Ekonomik Göstergelerinin Tetkiki

Çalışmanın devamında Niteliksiz Sermaye Gücü'nün (NSG) gelişmekte olan ülkeler nezdinde oluşturacağı ekonomik çarpan etkisi, öne sürülen tezin daha kolay anlaşılabilir olması ve bilgi karmaşasına mahal verilmemesi adına gelişmekte olan ülkelere (Türkiye) analiz edilecektir.

Öne sürülen tezin ana noktası mevcut ekonomik göstere kalemlerinde (oranlarında) herhangi bir değişiklik olmaksızın mevcut kalemlerin niteliklerinde/nevilerinde değişikliğe gidilmesi gerektiği olacaktır. Nevilerinde değişikliğe gidilmesinin sebebi ise Niteliksiz Sermaye Gücü'nün (NSG) tanımında yatmaktadır.

Tanımda da ifade edildiği üzere NSG; "Ekonomi alanında yeterli düzeyde eğitim almamış, tasarrufların etkin bir şekilde nasıl değerlendirilebileceği noktasında yeterince yetkin olmayan fakat bununla birlikte; ücret, miras, sanat, spor, piyango, kumar, hırsızlık vb. yollar ile temin edilen ve bu şekilde kullanılabilir sermayeye sahip kişilerde bulunan güç" şeklinde ifade edilmiş ve mevcut kaynakları niteliksiz kılan unsur olarak iktisadi eğitim seviyesindeki yetersizliğe vurgu yapılmıştır.

Eğitim politikası tamamı ile başlı başına farklı bir bilimsel çalışma gerektiriyor olması gereğince iş bu bilimsel çalışmada değinilmeyecek olup öz olarak sadece ilgili ülke vatandaşlarının ekonomi ve ekonomi politikaları üzerine kesinlikle üst düzey bir iktisadi eğitim almaları gerektiği hususunu be-

lirtmek yerinde olacaktır. Bu sayede mevcut ekonomi kalemleri üzerinde daha bilinçli tasarruf, tüketim ve yatırım imkânları doğmuş olacak ve bu da zincirleme olarak ilgili ülkenin gelişmişlik düzeyine pozitif yönde katkı sağlayacaktır.

3.2.2.1- Türkiye'nin Tasarruf Miktar ve Nevileri

Çalışmanın 3.2.1.1 bölümünde Türkiye'nin tasarruf oranlarına ilişkin tablo verilerine değinilmiştir. Aşağıda Türkiye'de tasarruf yolu ile tutulan değerlerden belli başlı nevelerine yani tasarrufları niteliksiz hale getiren bazı tasarruf kalemlerine değinilmiştir.

Türkiye'de en çok tercih edilen tasarruf araçları özel bir bankanın¹⁵ 2015 yılında gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonuçlarına göre sırasıyla altın, yastık altı değerler, vadeli TL hesabı ve bireysel emeklilik sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.2.1.1- Türkiye'nin Yastık Nakit ve Altın Değerleri

Türkiye'de mevcut yastık altı nakit değerler ile ilgili olarak yayımlanmış olan resmi bir istatistik bulunmamakta olup bu tür verilere alanında uzman akademisyenler, araştırma şirketleri ve doktrinlerde yer alan görüşler doğrultusunda aşağıda ilgili tahminlere değinilmiştir.

Mehmet Uğur CİVELEK'e¹⁶ göre yastık altında tutulan nakit değerler yaklaşık olarak 2000 yılı itibarı ile 15-20 milyar dolar, Prof. Doktor Deniz GÖKÇE¹⁷ 2000 yılı kriz öncesi 15 milyar dolar kriz sonrası daha da arttığını, Rifat HİSARCIKLIOĞLU¹⁸ yine 2000 yılı itibarı ile 20 milyar dolar civarında olduğunu ifade etmektedir.

2000'li yıllar itibarı ile yastık altında bulunan altın miktarı ile ilgili olarak Mehmet Uğur CİVELEK yaklaşık olarak 500-2 bin ton arası, Prof. Doktor Deniz GÖKÇE yaklaşık olarak 7 bin ton arası ve Murat AKMAN'a¹⁹ göre ise 3,5-4,5 bin ton arasında altın bulunduğu ifade edilmektedir. 2016 itibarı ile İstanbul Altın Rafinerisinin (İAR) tahminlerine göre bu miktar yaklaşık olarak 5 bin ton civarındadır.

3.2.2.1.2- Türkiye'nin Bankalarda Bulunan Mevduat Değerleri

Türkiye'de cari dönemde bulunan vadesiz ve vadeli mevduat değeri Merkez Bankası verilerine göre 26.05.2017 tarihi itibarı ile TL ve döviz cinsi olarak toplamda 1.537.934.069,00 TL²⁰ civarındadır.

Aşağıda tabloda son 15 yıllık TL ve döviz mevduat değerlerine ilişkin verilere yer verilmiştir. Verilerde bilgi karmaşasına mahal verilmemesi için toplam baz da değerler alınmış olup ayrıntılı (TL ve döviz cinsinden ayrı ayrı) verilere TC Merkez Bankası yayınlarından ulaşılabilir.

¹⁵ ING Bank "Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması"

¹⁶ Ekonomist, Ekonomi Danışmanı, Dünya Gazetesi Ekonomi yazarı

¹⁷ Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi, Ekonomi Yazarı, Programcı (Eko diyalog)

¹⁸ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı

¹⁹ Dünya Altın Konseyi Türkiye Ofisi Genel Müdürü

²⁰ <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tcmb+tr/tcmb+tr/main+menu/istatistikler/bankacilik+verileri/turk+lirasi+mevduat+ve+doviz+tevdia+hesaplari?veri>

TOPLAM MEVDUAT						
Toplam	Vadesiz	1 Aya Kadar Vadeli	3 Aya Kadar Vadeli	6 Aya Kadar Vadeli	1 Yıla Kadar Ve Daha Uzun Vadeli	Toplam
30.12.2005	46.682.827,04	54.076.800,29	95.944.739,09	24.059.658,11	15.347.032,58	236.111.057,11
29.12.2006	51.209.273,94	80.074.705,71	130.728.134,83	18.079.402,48	13.476.186,51	293.567.703,47
28.12.2007	54.588.593,45	93.688.080,71	157.615.941,60	17.227.941,28	15.387.902,55	338.508.459,59
26.12.2008	58.498.938,01	133.491.081,64	207.181.810,65	15.037.710,11	18.504.612,59	432.714.152,99
31.12.2009	73.861.099,61	132.088.624,52	244.638.196,78	15.698.964,36	18.268.659,09	484.555.544,35
31.12.2010	92.422.110,01	146.464.276,98	301.161.605,57	24.991.267,25	19.027.723,44	584.066.983,26
30.12.2011	113.887.120,75	98.017.981,97	361.542.556,46	51.623.948,49	34.487.553,90	659.559.161,57
28.12.2012	133.230.999,19	107.939.998,73	411.944.817,08	47.887.071,67	33.663.542,87	734.666.429,55
27.12.2013	168.927.706,94	131.775.695,29	488.817.186,14	51.116.033,31	63.118.548,99	903.755.170,66
26.12.2014	192.007.520,81	155.528.777,48	543.132.930,63	49.202.674,74	62.597.077,61	1.002.469.034,59
31.12.2015	226.133.288,03	173.327.635,63	660.657.838,68	61.952.154,76	88.376.908,46	1.210.447.816,81
30.12.2016	286.692.092,36	197.530.121,87	761.260.812,97	65.688.380,60	113.090.788,20	1.424.262.234,71
26.05.2017	323.320.845,16	205.337.409,97	812.251.504,69	73.935.642,95	123.088.640,91	1.537.934.068,63

Yukarıda tabloda görüleceği üzere genel olarak tüm yıllar içerisinde toplam mevduatlar içerisinde vadesiz hesaplar yaklaşık olarak %20'lik bir dilim, vadesi 1 aya kadar olan mevduatlar da yaklaşık olarak %15'lik bir dilim oluşturmaktadır.

3.2.2.2- Türkiye'nin Tüketim Oran ve Nevileri

Çalışmanın 3.2.1.1 bölümünde Türkiye'nin tüketim ve harcama oranlarına ilişkin tablo verilerine değinilmişti. Aşağıda Türkiye'de tüketim ve harcama yolu ile kullanılan değerlerden belli başlı nevelere yani tüketim ve tasarrufları niteliksiz hale getiren bazı kalemlere değinilmiştir.

Türkiye'de hane halkının en çok tercih edilen tüketim neveleri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) araştırma sonuçlarına göre sırasıyla gıda ve içecekler, konut ve kira ile ulaştırma kalemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda TÜİK araştırma sonuçlarına ilişkin 2002- 2015 yıllarını kapsayan tüketim – harcama verilerine tablo halinde yüzdelik dilimler şeklinde yer verilmiştir.

Yıllar itibariyle toplam hane halkı tüketim harcamasının türlerine göre dağılımı (%)²¹

Yılı	Gıda	Alkollü içecekler,	Giyim	Konut bakım, kira -	Mobilya, ev aletler	Sağlık	Ulaştırma	Haberleşme	Eğlence	Eğitim hizmetleri	Lokanta ve oteller	Çeşitli mal ve hizmetler
2002	26,7	4,1	6,3	27,3	7,3	2,3	8,7	4,5	2,5	1,3	4,4	4,6
2003	27,5	4,1	6,2	28,3	5,7	2,2	9,8	4,3	2,2	2	4,1	3,5
2004	26,4	4,3	6,5	27	6,6	2,2	9,5	4,5	2,5	2,1	4,5	3,9
2005	24,9	4,1	6,2	25,9	6,8	2,2	12,6	4,3	2,5	1,9	4,4	4,1
2006	24,8	4,1	5,9	27,2	6,2	2,2	13,1	4,2	2,2	2,1	4,2	4
2007	23,6	4,3	5,9	28,9	5,9	2,4	11,1	4,5	2,1	2,5	4,5	4,2
2008	22,6	3,8	5,4	29,1	5,8	1,9	14,1	4,4	2,5	2	4,4	4,1
2009	23	4,1	5,1	28,2	6,2	1,9	13,6	4,2	2,6	1,9	5,2	4
2010	21,9	4,5	5,1	27,1	6,3	2,1	15,1	4,1	2,8	2	5,4	3,7
2011	20,7	4,1	5,2	25,8	6,4	1,9	17,2	4	2,7	2	5,7	4,3
2012	19,6	4,2	5,4	25,8	6,7	1,8	17,2	3,9	3,2	2,3	5,8	4,2
2013	19,9	4,2	5,3	25	6,6	2,1	17,4	4	3,1	2,4	5,9	4,3
2014	19,7	4,2	5,1	24,8	6,8	2,1	17,8	3,7	3	2,4	6	4,3
2015	20,2	4,2	5,2	26	6,1	2	17	3,7	2,9	2,2	6,4	4,3

Yukarıda tabloda görüleceği üzere genel olarak tüm yıllar içerisinde toplam harcama kalemleri içerisinde konut kira ve bakım harcamaları yaklaşık olarak %26'lık bir dilim, ulaştırma harcamaları da yaklaşık olarak %16'lık bir dilim oluşturmaktadır.

3.2.2.3- Türkiye'nin Yatırım Oran ve Nevileri

Çalışmanın 3.2.1.1 bölümünde Türkiye'nin yatırım oranlarına ilişkin tablo verilerine değinilmiştir. Aşağıda Türkiye'de yatırım amaçlı kullanılan değerlerden belli başlı nevelerine yani yatırımları niteliksiz hale getiren bazı kalemlere değinilmiştir.²²

Nevi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tarım	4,5	4,4	4	3,6	4,7	4	3,8	3,5	3	3,9	3,5	4	3,8	3,9	3,7
Madencilik	1,1	1,5	1,4	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,5	1,8	1,9	2,4	3	2,8	3,3
İmalat	20,2	18,5	24,3	28,9	33,2	34,1	35,2	34	32	28	28,1	33,2	30,3	27,8	26,4
Enerji	6,6	11,1	8,9	5,8	3,4	3,9	4	4,5	5	6,9	5,4	3,7	3,8	3,8	3,8
Ulaştırma	29,4	25,3	19,8	18,3	21,3	21,3	19,5	18,5	21,6	22,1	24	21,8	20,6	22,5	22,2
Turizm	3,6	4,5	4,9	6,1	6	6,2	5,7	4,2	4,7	5,2	6,5	5,8	7	6,8	6,5
Konut	18,2	15,2	16,8	17,2	15,3	13,1	14,7	17,2	15,4	13,5	12,8	12,7	13,2	11,5	12,5
Eğitim	4,3	4,8	4,6	4,3	3,1	2,9	2,7	3	3	3,6	3,4	3,8	5,3	5,8	6,2
Sağlık	3,8	4,1	4,2	4	3,9	4,8	4,7	5	5	5,3	6,3	5,5	5,4	5,9	6,4
Diğer hizm.	8,2	10,5	11	10	7,3	7,9	8	8,5	8,8	9,7	8	7,2	7,7	9,1	9,1
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

²¹ http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1012

²² <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EkonomikSosyalGostergeler.aspx>

Yukarıda tabloda görüleceği üzere genel olarak tüm yıllar içerisinde toplam sabit sermaye yatırımları kalemleri içerisinde konut yatırımları yaklaşık olarak %15'lik bir dilim, ulaştırma yatırımları da yaklaşık olarak %24'lük bir dilim oluşturmaktadır.

4- NİTELİKSİZ SERMAYE GÜCÜ'NÜN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER NEZDİNDE OLUŞTURACAĞI ÇARPAN ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülke düzeyine ulaşmada kullanılabileceği bir yöntem olarak öne sürülen tez'in değerlendirilmesi öncesinde analizin doğru yapılabilmesi için öncelikle çalışmanın 2.1 bölümünde Niteliksiz Sermaye Gücü'nün (NSG) genel bir tanımı yapılmış daha sonra yine çalışmanın 3.1 bölümünde NSG'nin unsurları olan bileşenlere değinilmiş ve bu unsurlara ilişkin gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler nezdinde karşılaştırma yapılabilmesi için istatistiki verilere çalışmanın 3.2 bölümünde değinilmiştir.

4.1- Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranları Değerlendirilmesi

Çalışmanın 3.2.1.3. bölümünde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ilişkin tasarruf-tüketim-yatırım oranlarını belirtilen tablo karşılaştırmalarında görüleceği üzere gelişmekte olan ülkeleri gelişmiş ülke kategorisinin gerisinde bırakan unsurlardan bir kısmının, ilgili ülkeleri gayrisafi yurtiçi hasıllarına nispeten daha düşük tasarruf ettikleri (%7,50 oranında tasarruf eksiği) ve daha fazla tüketim yaptıkları (%15,64 oranında tüketim fazlası) olgusu olduğu görülecektir.

Ayrıca ilginç bir anekdot olarak göze çarpan diğer bir husus ise gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin yatırım oranlarının aşağı yukarı eşit olduğudur.

Ayrıca yine aynı tablolarda görüleceği üzere gelişmekte olan ülkelerin 2015 yılı itibarı ile sergilemiş olduğu ekonomik göstergeler, on beş yıllık periyotta (2000-2015) esasında kay değer bir oranda değişiklik göstermediği yani tüketim-tasarruf-yatırım oranlarının genel itibarı ile değişmediği görülmüştür.

Gelişmekte olan ülkelerin yaklaşık olarak on beş yıllık periyot süresince ekonomik göstergelerinde her hangi bir değişiklik olmaması bu ülkelerin ana hedefi olan gelişmiş ülke kategorisine ulaşma adına tabloda net bir şekilde göz çarpan tasarruf eksiği ve tüketim fazlası olguları bakımından önlem mahiyetinde ekonomik politikalar uygulamadığı/uygulayamadığı aslında pek de kabul edilir bir olgu olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Gelişmekte olan ülkeler pek tabi gelişmiş ülke seviyesine ulaşma adına envari çeşit politikalar uygulamışlardır. Lakin uygulanan bu ekonomik politikalara rağmen tasarruf eksiği ve tüketim fazlalığı azalmamıştır. Bunun sebebi genel olarak ilgili ülke ekonomistleri tarafından demografik unsurlar, siyasi belirsizlikler, ekonomik alt yapı yetersizliği, teknoloji açığı, doğal kaynak yetersizliği vb. gibi ana başlıklar üzerinden yanıtlanmaktadır.

Esasında ilgili ülke ekonomistleri tarafından verilen cevaplar genel itibarı ile doğru tespitler taşımış olsa da gelişmekte olan ülkeleri gelişmiş ülke kategorisine ulaşmasına engel taşıyacak karinelere bütünüyle problem teşkil etmemektedir. Pek tabi ki gelişmiş ülke kategorisine ulaşılabilir. Çünkü unutulmaması gereken zamanımızın gelişmiş ülkeleri de bir zamanlar aynı problemleri taşımaktaydılar.

Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülke seviyesine ulaşmada uygulamış olduğu ekonomi politikalarının uzun süreli periyotlarda dahi değişmediği gerçeği iş bu bilimsel çalışmaya konu farklıca bir

öneri olarak öne sunulan Niteliksiz Sermaye Gücü (NSG) tezini gelişmiş ülke seviyesine ulaşmada kullanılabilir bir ekonomi politikası olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin mevcut tüketim-tasarruf-yatırım kalemlerinin oranlarından ziyade niteliklerinde meydana getirilecek değişiklikler gelişmiş ülke düzeyine ulaşılmasında oldukça etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkacak ve domino etkisi oluşturarak nihayetinde tüketim-tasarruf-yatırım oranlarını da gelişmiş ülke düzeyinde bulunan oranlar nispetine taşıyacaktır. Çalışmanın devamında bu tez Türkiye örneği üzerinden değerlendirmeye alınacaktır.

4.2- Gelişmekte olan Ülkelerden Türkiye'nin Tasarruf, Tüketim ve Yatırım Oranlarının Değerlendirilmesi

Çalışmanın 3.2.2 bölümünde gelişmekte olan ülkelerden Türkiye'ye ilişkin tasarruf-tüketim-yatırım miktar ve oranlarını belirtilen veri ve tablolara yer verilmiştir. Aşağıda sırası ile Türkiye'nin Niteliksiz Tasarruf-Harcama-Yatırım miktarlarını tespit edilmiştir. Niteliksiz Harcama ve Yatırım kalemlerinden hesaplamada kolaylık olması açısından sadece konut kira-bakım ve konut yatırım harcamaları dikkate alınmıştır.

NSG analizinde ana kalemlerden her birinin içeriği alanında uzman ekonomistler tarafından değerlendirilmeye müsait olup rakamsal oranlarda değişimler ve içerik kalemlerinde ise ekleme çıkartmalar yapılabilir.

4.2.1- Türkiye'nin Niteliksiz Tasarruf (NT) Miktarı

Türkiye'nin tasarruf miktarı ve neveleri ile ilgili olarak çalışmanın 3.2.2 bölümündeki verilerden de görüleceği üzere yastık altı değer olarak nitelendirilen kalemlerden nakit olarak 2000 yılında yaklaşık 20 milyar dolarlık (cari dönemde bu rakam daha fazla olması muhtemeldir) bir değer, altın olarak ise 710 milyar TL'lik (5 bin ton x 142²³) bir değer mevcut bulunmaktadır.

Türkiye'de cari dönemde bulunan vadesiz ve vadeli mevduat değeri Merkez Bankası verilerine göre 26.05.2017 tarihi itibarı ile TL ve döviz cinsi olarak toplamda 1,5 milyar TL bankada mevduat bulunmakta ve bu mevduatın ise yaklaşık olarak vadesiz ve vadesi 1 aya kadar olan mevduat tutarı da yaklaşık olarak toplamda 525 milyon TL olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'nin ekonomik hacmi çerçevesinde ekonomik işleyiş çarkına herhangi bir şekilde katkısı olmayan (nötr) yastık altı değerler olarak nitelendirilen niteliksiz tasarruf miktarı tutarı hesaplamalarımız çerçevesinde yaklaşık olarak 780 milyar TL (70 milyar TL(20 milyar dolar x 3,50²⁴)+710 milyar TL), banka mevduatlarında bulunan ve ekonomik işleyiş çarkına katkısı kısmi olan niteliksiz tasarruf miktarı tutarı ise yaklaşık olarak 525 milyon TL olmak üzere toplamda Türkiye'nin Niteliksiz Tasarruf miktarı (NT) 780.525.000.000,00 TL (780 milyar TL+525 milyon TL) olarak hesap edilmektedir.

Bu miktar tasarruf açığı olan Türkiye için bu açığın kapatılması noktasında oldukça tatminkâr bir rakam olarak da karşımıza çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler hali hazırda zaten mevcut tasarruf açığını azaltmak adına çeşitli politikalar uygulamakta ve önlemler almaktadırlar. Türkiye tasarruf açığını kapatma noktasında sürekli düzenlemeler yapmakta ve cari dönem politikalarında bu açığın

²³ Gram altın fiyatı: <http://bigpara.hurriyet.com.tr/altin/gram-altin-fiyati> Erişim tarihi: 22 Haziran 2017

²⁴ Dolar fiyatı <http://bigpara.hurriyet.com.tr/doviz/dolar/> Erişim tarihi: 22 Haziran 2017

kapanması için Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)²⁵ dâhil olmak üzere ülke vatandaşlarına bir takım teşvikler hatta zorunluluklar dayatmaktadır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler Niteliksiz tasarruf miktarını azaltma noktasında kolektif ekonomi politikaları (eğitim, bağımlı nüfus sayısının azaltılması, kırsal kesim hane halkına finansal yapı çerçevesinde tasarruf imkânlarının sunulması vb.) uygulamalı ve bu NT değerlerinin ekonomik işleyiş çarkına kazandırması gerekmektedir.

4.2.2- Türkiye'nin Niteliksiz Harcama (NT) Miktarı

Türkiye'nin tüketim-harcama oran ve neveleri ile ilgili olarak çalışmanın 3.2.2 bölümünde ki tablolardan de görüleceği üzere tüketim harcamaları sırasıyla gıda ve içecekler, konut ve kira ile ulaştırma kalemleri olarak karşımıza çıkmakta ve toplam harcama kalemleri içerisinde konut kira ve bakım harcamaları yaklaşık olarak %26'lık bir dilim, ulaştırma harcamaları da yaklaşık olarak %16'lık bir dilim ve NSG'nin ana çıkış noktası olan eğitim harcamaları ise yaklaşık olarak %2'lik bir dilim oluşturmaktadır.

Türkiye'nin tüketim nevelerinden konut kira ve bakım harcamalarının oranının yüksek olması esasında kentselleşme sürecinde meydana gelen dengesizlikler (şehir nüfusunun hızla artması), ülke dışından gelen göçmen artışı, rant vb. unsurlar konut da arz eksikliği oluşturmuş ve buda fiyatlara yansarak kira ücretlerinin bölgesel bazda aşırı farklılıklar oluşturacak şekilde artmasına yol açmıştır.

Bu durumun önlenmesi adına kamu otoritesi bölgesel baz da sanayileşmeyi ülkeye oransal bir şekilde yayması, kentselleşmeyi belli bir bölgede toplanmasını engelleyecek, göçmenler için ise özelinde mülteciler için kamplar inşa ederek kira ücretleri ve bakım harcamalarını yaklaşık olarak %6²⁶ oranında azaltması ve bu payı da çeşitli politikalar ile %2'lik bir paya sahip olan eğitim harcamalarına kanalize etmesi gerekmektedir.

Ulaştırma harcamalarının yüksek olması ve bu harcamalarında çoğunun petrol ve türevi ürünlere dayanması esasında bölgesel kaynaklı olmayıp Türkiye'nin genel itibarı ile petrol ihraç ettiği düşünüldüğünde kısa vadede çözülecek bir problem olarak karşımıza çıkmamaktadır. Netice itibarı ile Türkiye Niteliksiz olarak nitelendirebileceğimiz tüketim miktarı (NH) konut harcamaları özelinde 2017 yılı itibarı ile 38,5 milyon TL (641,5 milyon TL²⁷ x %6²⁸ (%26-%20)) olarak hesap edilmektedir.

4.2.3- Türkiye'nin Niteliksiz Yatırım (NT) Miktarı

Türkiye'nin yatırım oran ve neveleri ile ilgili olarak çalışmanın 3.2.2 bölümündeki tablolardan de görüleceği üzere esasında hane halkı harcamaları ile benzer bir şekilde toplam pay içerisinde yüksek olup konut yatırımları yaklaşık olarak %15'lik bir dilim, ulaştırma yatırımları da yaklaşık olarak %24'lük bir dilim oluşturmaktadır. Türkiye aslında gelişmiş ülke kategorisinde bulunan ülkeler nezdinde gayrisafi hasılasına nazaran eşit düzeyde yatırım harcaması yapmakta fakat yatırım kalemleri arasında niteliksel olarak farklılıklar bulunmaktadır.

Türkiye'nin kamu ve özel sektör yatırım nevelerinden gayrimenkul ve inşaat yatırımlarının oranının yüksek olması esasında ekonomi işleyişinde mevcut olan yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır.

²⁵ Resmi Gazete 26.11.2016 tarih ve 2016/26 sayılı genelge

²⁶ Bu oran kendi tahminlerimiz neticesinde oluşturulmuştur. İlgili ekonomistlerce farklı oranlar da yorumlanabilir.

²⁷ 2017 ilk çeyreği Gayrisafi yurt içi hâsıla (<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24567> Erişim tarihi:23 Haziran 2017)

²⁸ Bu oran kendi tahminlerimiz neticesinde oluşturulmuştur. İlgili ekonomistlerce farklı oranlarda yorumlanabilir.

Türkiye’de inşaat sektörü kamu otoritesi tarafından ekonomi çarkı içerisinde lokomotif sektör olarak seçilmiş vergi uygulamalarında kayıt dışılık noktasında el altından görmezlikten gelinerek²⁹ özel sektörde desteklenmiştir.

Ülkede mevcut demografik unsurlar, sürekli bilinçaltında bir ev sahibi olma mantığı, iktisadi eğitim seviyesinin düşük olması, kısa yoldan para kazanma arzusu, sanat ve spor tarzı faaliyetlerden kazanılan değerlerin gayrimenkul sektöründe kullanılması³⁰ (bu sektörün az bir ekonomi bilgisine ihtiyaç duyulması sebebi ile) bu sektörü gereksiz bir şekilde şişirmiş ve konut fiyatları arsa taleplerinin de yüksek olması sebebi ile maliyetleri arttırarak yükseltmiştir. Bankaların uzun vadeli konut kredileri (10-20 yıl) sunmaları da uzun süreli bir şekilde birikimlerin bu sektöre kanalize edilmesine olanak sağlamıştır.

2016 yılı sonu itibarı ile Türkiye’de konut kredisi kullananların sayısı 2 milyonu³¹ aşmış durumdadır. Bu verinin yaklaşık 2 milyon kişinin kredi kullanmak sureti ile birikimleri 10-20 yıllık bir süreç zarfında mütemediyen gayrimenkul sektörüne aktığını göstermektedir. Bu akış iktisadi politikalar çerçevesinde yüksek teknoloji gerektiren üretim sektörü veyahut ilgili ekonomistlerce değerlendirilen farklı sektörlere aktarılması daha doğru olacağı kanaatini karşımıza çıkartmakta ve NSG miktarını arttırmaktadır.

Netice itibarı ile Türkiye Nitelsiz olarak nitelendirebileceğimiz yatırım miktarı (NY) konut yatırımları özelinde 2017 yılı itibarı ile 32,01 milyon TL (641,5 milyon TL³² x %5³³ (%15-%5)) olarak hesap edilmektedir.

5- SONUÇ

Gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülke seviyesine ulaşma da araç olarak kullanabileceği ve ekonomi literatüründe henüz tanımı yapılmamış olan Nitelsiz Sermaye Gücü kavramını iş bu bilimsel çalışmanın ilgili bölümlerinde tetkik edilmiş ve uygulanabilirliği noktasında da olumlu bir kaniya varılmıştır.

Çalışmanın 4. bölümünde de detaylı bir şekilde analiz edildiği üzere gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunan Türkiye örneklem olarak seçilmiş ve daraltılmış NSG bileşenleri kalemleri arasında cari döneme ilişkin ilgili ülkenin NSG miktarı³⁴ tespit edilmiştir.

Tespit edilen miktarın öncelikle iktisadi eğitim sektörü üzerine kullanılması şartıyla değerlendirilmesi ilgili ülkeler nezdinde Nitelsiz Sermaye Gücü miktarını azaltacak ve bu da dolaylı olarak ekonomik işleyiş çarkı üzerinde gelişmekte olan ülke ekonomileri açısından olumlu bir şekilde yansıma gösterecektir.

²⁹ Örneğin gayrimenkul alımlarında parasal işlemlerin bankalar aracılığı ile yapılmamasına imkân tanıyan mevzuat düzenlemesi (Vergi Usul Kanunu genel tebliği sıra no: 459 Madde 4/2.ç)

³⁰ Sibel Can, Emrah, Hülya Avşar, Halil Mutlu, Bahri Tanrıkulu vb. (<https://www.emlaktasondakika.com/haber/sektorden-haberler/gayrimenkul-zengini-unluler-kim-iste-uzun-liste/4354>, <http://www.hurriyet.com.tr/sampiyonlar-gayrimenkul-zengini-15614579> Erişim tarihi: 23 Haziran 2017)

³¹ <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/60> Erişim tarihi: 23 Haziran 2017

³² 2017 ilk çeyreği Gayrisafi yurt içi hâsıla (<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24567> Erişim tarihi:23 Haziran 2017)

³³ Bu oran kendi tahminlerimiz neticesinde oluşturulmuştur. İlgili ekonomistlerce farklı oranlar da yorumlanabilir.

³⁴ 780.595.551.000,00 TL (NSG=NT+NH+NY(780.525.000.000,00 + 38.500.000,00 TL+ 32.010.000,00TL)

Aynı zamanda bu gücün aktifleştirilmesi gelişmekte olan ülkelerin kronik problemi olan tasarruf açığı ve tüketim fazlalığı problemlerini de tasarrufta ve tüketim genel oranlarında herhangi bir değişiklik yapmaksızın alt kalemlerde yapılacak değişikliklerle domino etkisi oluşturarak gelişmiş ülke tasarruf ve tüketim oranlarına paralel bir şekilde benzer bir seyir izlemesine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Mevzuat:

- Resmi Gazete 26.11.2016 tarih ve 2016/26 sayılı BES genelgesi

Yayınlar:

- World Bank national accounts data and OECD National Accounts data files
- ING Bank “Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması”

Ansiklopedi:

- www.wikipedia.com, Erişim tarihi: 20 Nisan 2017

İnternet:

- www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks Erişim tarihi: 26 Nisan 2017
- www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks Erişim tarihi: 26 Nisan 2017
- www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istendeks Erişim tarihi: 26 Nisan 2017
- http://wdi.worldbank.org/table/4.8 Erişim tarihi: 26 Nisan 2017 http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tcmb+tr/tcmb+tr/main+menu/istatistikler/bankacilik+verileri/turk+lirasi+mevduat+ve+doviz+tevdia+hesaplari?veri Erişim tarihi: 20 Mayıs 2017
- http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1012 Erişim tarihi: 25 Mayıs 2017
- http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EkonomikSosyalGostergeler.aspx Erişim tarihi: 25 Mayıs 2017
- http://bigpara.hurriyet.com.tr/doviz/dolar/ Erişim tarihi: 22 Haziran 2017
- http://bigpara.hurriyet.com.tr/altin/gram-altin-fiyati Erişim tarihi: 22 Haziran 2017
- http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24567 Erişim tarihi: 23 Haziran 2017
- https://www.emlaktasondakika.com/haber/sektorden-haberler/gayrimenkul-zengini-unluler-kim-iste-uzun-liste/4354, http://www.hurriyet.com.tr/sampiyonlar-gayrimenkul-zengini-15614579 Erişim tarihi: 23 Haziran 2017
- https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/veri-sorgulama-sistemi/60 Erişim tarihi: 23 Haziran 2017
- http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24567 Erişim tarihi: 23 Haziran 2017